

Metoda kërkimore

Faton Berisha

Fakulteti i Shkencave Kompjuterike
Universiteti i Prizrenit

Përmbajtja

- 1 Hyrje
- 2 Hulumtimi akademik
- 3 Projekti dhe plani i projektit
- 4 Qëllimet e hulumtimit

Hyrje

- Lexim: Kaloni nëpër një libër mbi metoda kërkimore: p.sh. Booth et. al. (2003)
 - Saunders et al. (2007)
 - Dhe shumë të tjerë... shfletoni në bibliotekë
- Slajdet të destinuara si përmbledhje e shkurtër e pikave të rëndësishme
- *Lexojini para fillimit të projektit.*

Këshilla për metodat e hulumtimit

- Arsyeja e shëndoshë - mos e harroni këtë!
- Artikuj dhe libra që raportojnë kërkime të ngjashme - duhet të diskutohet në projekt
- Libra mbi metodat e hulumtimit në përgjithësi
 - Fokusohuni në kapitujt përkatës për projektin tuaj.

Qëllimi dhe karakteristikat e hulumtimit akademik

- Qëllimi:
 - Zbulimi i së vërtetës në lidhje me diçka; dhe / ose
 - Gjetja e një mënyre të mirë për të bërë diçka
- Duhet të jetë
 - Sistemativ dhe sa më i plotë dhe i besueshëm që të jetë e mundur
 - I shkruar qartë dhe me detaje të mjaftueshme për lexuesit për të kontrolluar besueshmërinë
 - Etik

Llojet e hulumtimit përfshijnë. . .

- Sondazhe të mëdha (të njerëzve, organizatave, ngjarjeve, etj) të analizuara statistikisht
- Sondazhe të vogla me theks mbi detaj „cilësor“
- Studime rasti (për të parë se si funksionon diçka në detaje)
- Eksperimente (ndrysho diçka për të parë se çfarë ndodh)
- Modele (mund të ndërtohen, testohen dhe përdoren për. . .)

Llojet e hulumtimit përfshijnë. . . (Vazhdim)

- Vëzhgim pjesëmarrësi (vëzhgo si pjesëmarrës)
- Hulumtim veprues (kombino kërkim dhe veprim)
- Vlerësim
- . . . dhe shumë mundësi tjera. . . jini imagjinativë!

Shumë projekte kombinojnë disa prej këtyre.

Burimet e të dhënave: Mundësi të shumëta

- Intervista
 - Përfshirë grupe fokusi, qasje të ndryshme për të nxjerrë komente
- Pyetësorë, përfshirë përmes postës elektronike (jini të kujdesshëm. . .)
- Dokumente (procesverbale të takimeve, raporte të kompanisë, etj)
- Web

Burimet e të dhënave: Mundësi të shumëta (Vazhdim)

- Baza të të dhënave
 - brenda organizatës, në dispozicion publik (p.sh. të çmimeve të aksioneve...)
- Vëzhgime të llojeve të ndryshme
- Etj. . . Jini imagjativë!

Burimet e literaturës është një çështje tjetër.

Eksperimentet (provat e rastësishme të kontrolluara)

- Vendos njerëz (ose çfarëdo që investigoni) në grupe të caktuar *rastësisht*, u jep grupeve trajtime të ndryshme, dhe të krahaso grupet për të parë se çfarë dallimesh dalin.
- Përdoren për testimin e barnave, dietave, metodave arsimore, dizajneve të ndryshme, p.sh. për faqet e internetit, politikave sociale, etj.
- Avantazhet e eksperimenteve mbi kërkimin jondërhyrës
 - Veçojnë shkakun dhe efektin. Mund të kontrollojë variabla për të cilat as që keni menduar. Nëse bëhet mirë, prova mund të jetë shumë bindëse.
 - Mund të hetohen gjëra të reja

Por...

- Eksperimentet janë shpesh jopraktikë ose joetikë
- Vështirësitë përfshijnë
 - Efektin Hawthorne
 - Dështimin për të caktuar grupet në mënyrë të rastësishme (kjo ka shumë rëndësi sepse...)
- Kështu që përdoren kuazi-eksperimentet më pak rigorozë si zëvendësim, p.sh. në hulumtimin veprues mund të bënhet një krahasim para dhe pas. Ky është një lloj eksperimenti i papërpunuar, por jo aq bindës si një PRT i vertetë.

Gjetja e një teme të përshtatshme

- Interesi
- Kariera
- Fizibilitetiti (resurset e nevojshme për ta ndërmarre hulumitimin)
- Dobia

Si të bëhet kërkimi

- Lexo mbi temën
- Drafto qëllimet e hulumtimit. Qartë, thjeshtë, fokusuar
- Drafto shqyrtimin e literaturës.
- Drafto planin hulumtues - kontrollo se ka vërtet të ngjarë të përmbushë qëllimet kërkimore. Kontrollo përsëri.
- Kryej hulumtimin / analizën

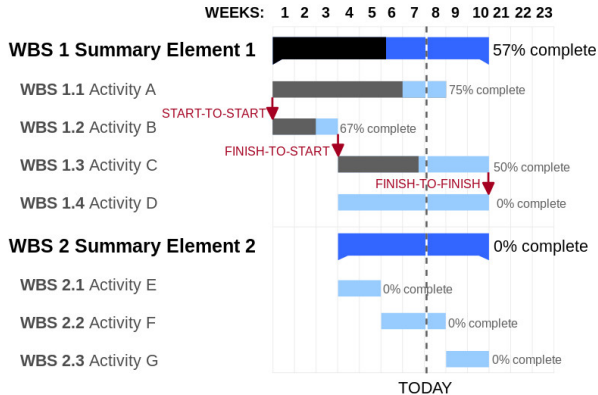
Si të bëhet kërkimi (Vazhdim)

- Drafto hulumtimin / analizën dhe rekomandimet / konkluzionet
- Kontrolllo se përshtatet së bashku dhe rishiko të gjitha pjesët
- Në qoftë se nuk përshtatet së bashku, rishiko qëllimet dhe...

Çështje praktike

- Koha
 - Planifikoni këtë *duke rikujtuar se mbikëqyrësi mund të sugjerojë ndryshime të gjera.*
 - Grafiku i Gantt-it mund të ndihmojë.
- Etika (kujto formularin!, ndershmëria akademike)
- Qasja në informata.
 - Kini kujdes: kjo është shpesh e vështirë!

Grafiku i Gantt-it

Çfarë duhet të ketë në një projekt dhe në një plan projekti?

- Për të lexuar
 - Udhëzimet e projektit
 - Udhëzimet e propozimit
 - Booth et. al. (2003), ose një libër tjetër të ngjashëm

Çfarë duhet të ketë në një projekt?

- Abstrakti (përmbledhje e shkurtër e projektit, përfshirë konkluzionet)
- Historiku dhe synimet (çfarë jeni duke u përpjekur për të gjetur dhe pse është e rëndësishme)
- Shqyrtimi i literaturës (i hulumtimit paraprak relevant të cilin ju do të mbindërtoni ose zgjeroni)
- Metodatat kërkimore - planin dhe arsyetimin (çfarë keni bërë për të përmbushur synimet, dhe pse kjo ishte një qasje e arsyeshme)

Çfarë duhet të ketë në një projekt? (Vazhdim)

- Analiza (në hollësi, për të bindur lexuesit skeptik dhe impresionuar kontrolluesit e rëndësishëm: tabelat, diagramet etj. të rëndësishme duhet të jetë në tekst, vetëm detajet në shtojcë)
- Rezultatet, konkluzionet, rekomandimet, kufizimet, për hulumtim të mëtejshëm
- Referencat (lista e punimeve të cituar në tekst në renditje alfabetike)
- Shtojcat - formulari i etikës, detaje shtesë për lexuesin

Disenji mund të jetë më fleksibël - por të gjitha duhet të jenë aty!

Tiparet e një projekti të mirë

- Dukshëm i rëndësishëm dhe interesant
- I vështirë për të mos u pajtuar me të, sepse
 - Ofron argumente dhe analizë të detajuar, të qartë dhe padyshim valide
 - Kundërshtimet e mundshme merren në konsideratë dhe nëse është e mundur pergjegjen
- Përshtatet së bashku
 - Qëllimet përmbushen nga metodat (kontrolloni këtë në planin e projektit tuaj)
 - Konkluzionet rrjedhin nga analiza

Referencat dhe citimet

- Duhet të jepni referenca për botimet nga të cilat merrni dhe i citoni
- Citatet e sakta (fjalë për fjalë) duhet të jenë në „...” dhe duhet të jepet referenca
 - Maksimumi rreth një paragraf
- Përdorni një nga sistemet standarde për referenca - p.sh. të Harvardit (shih faqen e Universitetit)
- Kopjimi fjalë për fjalë pa „...” dhe referencë trajtohet si pandershmëri akademike dhe projekti do të dështojë!

Sistemi për referenca

- Shumë e rëndësishme të përdoret një sistem i etabluar
- Megjithëse formale dhe e lehtë, shkakton shumë vështirësi
- Kontrolloni faqet e Internetit të bibliotekave dhe / ose artikuj akademikë ose libra.
- Të gjitha referencat në tekst, si Smith (2001)
- Pastaj listë e alfabetizuar e bibliografisë në fund. Duhet të përfshijë *gjithçka të referencuar* dhe *asgjë tjetër*.

Çfarë duhet të ketë në plan (propozimin) e projektit?

- Mund të vehen pjesë të përshkrimit të detyrës
- Duhet të përshkruhen dhe të arsyetohen metodat kërkimore në detaje sa më shumë të jetë e mundur

Stili i të shkruarit

- Mbajeni të thjeshtë.
- Fjali të shkurtra
- Paragrafë të shkurtër, të qartë
- Nëntituj të qartë

Lexojeni të tërin që të siguroheni se mund ta ndiqni. Këmbejini me një shok dhe kontrolloni të njëri tjetrit

Stili i të shkruarit (Vazhdim)

- ① Unë mendoj se EMH¹ ishte e vërtetë në këtë situatë...
 - ② Sipas mendimit tim EMH ishte e vërtetë...
 - ③ Sipas mendimit të autorit EMH ishte e vërtetë...
 - ④ Faktet e evidentuara sugjerojnë se EMH ishte e vërtetë...
 - ⑤ Kjo tregon se EMH ishte e vërtetë...
- Përdorni 4 ose 5.
 - Shmangni 1, 2, ose 3 për shkak se jep përshtypjen se është vetëm mendimi juaj dhe se njerëzit tjerë, madje edhe të mençur, mund ta shohin ndryshe.

¹EMH: Efficient-market hypothesis

Stili i të shkruarit (Vazhdim)

- ① Unë punoj për të... dhe problemet janë... / Unë intervistova tre menaxherë.
 - ② Autori punon për... dhe problemet janë... / Autori intervistoi tre menaxherë.
 - ③ Problemet e kësaj organizate janë... / Janë intervistuar tre menaxherë.
- Këtu mendimet ndryshojnë.
 - Kontrolloni detajet mbi stilin e kërkuar nga botuesi / supervizori

Qëllimet e hulumtimit

- Për të lexuar
 - Booth et. al. (2003), ose një libër tjetër të ngjashëm

Qëllimet e hulumtimit ose pyetjet

- Zakonisht fillohet nga ide e paqartë
- Pastaj formulohet një *qëllim* i qartë, ose *listë qëllimesh*, që do të arrijë hulumtimi. Mendoni këto si *rezultate të shpresuara*.
- Përndryshe... formulohet një *pyetje* e qartë ose *listë pyetjesh*.
- Ky proces mund të kërkojë të menduar kreativ.
- Teknikat si brainstorming dhe mind map mund të tregohen të dobishme

Brainstorming dhe Mind map

Qëllimet, objektivat, pyetjet

- Qëllimet mund të formulohen si objektiva *ose* pyetje.
 - Këto janë mënyra të ndryshme për të thënë të njëjtën gjë.
 - Nuk ka rëndësi cila përdoret, por mos i ngatërroni gjërat duke përdorur qëllime *dhe* pyetje
 - Mund të ndihmojë një listë ose hierarki qëllimesh, por *e thjeshtë*.

Hipotezat

- Hipotezat janë deklarata vërtetësinë e të cilave doni ta testoni, ose „përgjigjet e parashikuara“ të pyetjeve kërkimore.
- *Herë pas here* të përshtatshme si qëllim kërkimor i nivelit parësor
 - P.sh. Të testohet hipoteza se „Puna në shtëpi përmirëson cilësinë e jetës“
- *Zakonisht* më së miri të shmangen hipotezat gjatë formulimit të qëllimeve kryesore të hulumtimit, sepse pyetjet ose qëllimet prirën të jenë më fleksibile
 - P.sh. „Si ndikon puna në shtëpi në cilësinë e jetës?“

Hipotezat (Vazhd.)

- *Null hipotezat* kanë një rol (të diskutueshëm) në disa analiza statistikore, por *nuk* janë relevante për formulimin e qëllimit të përgjithshëm të kërkimit.

Qëllimet e hulumtimit ose pyetjet (Vazhd.)

- Qëllimet e hulumtimit ose pyetjet duhet:
 - Të jenë të shprehura qartë dhe thjesht
 - Të shkojnë së bashku (ashtu që projekti të jetë koherent)
 - Të qartësojnë rezultatin e synuar dhe skopin (hapësirën përfshirëse) e hulumtimit
- Qëllimet e hulumtimit ose pyetjet duhet poashtu:
 - Të jetë relevante për nivelin e hulumtimit
 - Të jetë të arritshme
 - Të paraqesin një nivel të arsyeshëm sfide

Qëllimet e hulumtimit ose pyetjet (Vazhd.)

- Duhet të jenë qëllime të hulumtimit, jo biznes ose qëllime personale.
 - Megjithatë, biznesi ose qëllimet personale mund të jenë pjesë e sfondit që motivojnë qëllimet hulumtuese, dhe qëllimet hulumtuese do të përfshijnë normalisht synimin për të bërë rekomandime për njerëz ose organizata.
- Përgjithësisht, duhet të kenë një skop ose fokus të kufizuar.
 - Rreziku me qëllimet e përgjithshme është se ato shpiejnë në hulumtim sipërfaqësor.
- Mund të lidhen me çështje teorike. Mund të synoni për të testuar, modifikuar apo krijuar një teori.

Teoria

- „Teoria“ përfshin modele, korniza sqaruese, përgjithësime, rekomandime. . .
- Shembuj. . .
- Hulumtimi duhet të lidhet me çfarëdo teorie relevante.
Mund
 - Të shfrytëzojë një teori
 - Të demonstrojë se një teori është e dobishme
 - Të testojë një teori
 - Modifikojë një teori ose të krijojë një teori të re

Gjithashtu pyesni veten

- A është hulumtimi i vlefshëm për ta bërë?
- A ka probleme etike ose politike?
- A është i mundur? A keni qasje në të dhënat e nevojshme?

A do të jetë me të vërtetë i dobishëm?

- Çfarë dëshiron të jenë rezultatet?
 - Mund të jetë një përdorim praktik – për të gjetur si të bëhen më tepër para, ose si të lehtësohet jeta
 - Ose kontribut teorisë
 - Por duhet të jetë diçka që vërtet ia vlen të arrihet
 - Duhet të kalojë testin „dhe çfarë?“
- Pastaj shko prapa nga ajo që synon për të arritur deri të metodat më të mira për të arritur këtë

Shembuj temash

- Hulumtim teorik
 - Ndërtimi i një shabloni animimi 3D në Java
- Hulumtim në një organizatë specifike
 - Më së miri në qoftë se ka të ngjarë të implementojnë ndonjë rekomandim
 - P.sh., softueri kompjuterik për notimin e studentëve në Universitetin e Prizrenit
- Hulumtim i mbështetur në të dhëna në dispozicion publik
 - WWW, statistikat e publikuara...
 - P.sh., ndikimi i moshës së prindërve në momentin e lindjes në kohëzgjatjen e jetës së fëmijëve

Shembuj temash (Vazhdim)

- Hulumtim i mbështetur në sondazh të „publikut“
- Ndikimi i smartphone në balansin e familjes / punë
- Ndikimi i Internetit në banka
- Këto janë vetëm disa mundësi. Ka më tepër tjera.

Udhëzime për lexim të mëtejme

- <http://www.fberisha.org>
- W. C. Booth, G. G. Colomb, J. M. Williams, *The craft of research*, Chicago (2003)

Përfundim

- Hulumtimi akademik
- Projekti planifikimi i tij
- Qëllimet e hulumtimit, pyetjet, tema
- Metodatat e hulumtimit, rezultatet